

Statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter: Utdyping av retningslinjenes grunnleggende krav til institutter for at de kan gis statlig basisfinansiering

Innhold

1) Instituttet må drive forskning og forskningsformidling på felter som er av interesse for norsk næringsliv, forvaltning eller samfunnsliv	2
2) Instituttet må ha faglig og vitenskapelig kompetanse som kommer til uttrykk gjennom vitenskapelige publikasjoner i anerkjente publikasjonskanaler	3
3) Instituttet må ha tilstrekkelig stor forskningsaktivitet til at det skjer reell kompetanseoppbygging i organisasjonen.....	3
4) Instituttet må ha flere inntektskilder og delta i en åpen konkurranse om nasjonale og internasjonale forskningsmidler	4
5) Instituttet må inngå i en hensiktsmessig arbeidsdeling i det norske forsknings-systemet	4
6) Verken instituttets overordnede organ, eiere eller enkeltforetak kan gis fortrinnsrett til forskningsresultater som er finansiert av basisbevilgningen.....	4
7) Instituttet må være organisert og drevet slik at det ikke betales utbytte	4
8) Instituttet må legge til rette for at prinsippene om akademisk frihet skal gjelde for all offentlig finansiert forskning som utføres av forskere ansatt ved instituttet, så fremt det ikke kommer i konflikt med arbeidsgivers styringsrett.....	5
Helhetlig vurdering	5
Prosedyre for å vurdere om et institutt innfrir kravene	5
Påskrift fra administrasjonen av 1. september 2014	6

Norges forskningsråd er tillagt et strategisk ansvar for instituttsektoren, jf. § 2 i vedtektene. En av oppgavene som faller inn under dette ansvaret, er å forvalte basisfinansieringen til instituttsektoren etter *Retningslinjer for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter*, fastsatt av Kunnskapsdepartementet i juli 2014. Gjennom forvaltningen av basisordningen vil Rådet bidra til at forskningsinstituttene styrker og videreutvikler sin særegne rolle i FoU-systemet som tilbydere av forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig.

Rådet har et særlig ansvar for å påse og kontrollere at de institutter som mottar basisbevilgning oppfyller de grunnleggende krav som er fastsatt i retningslinjene.

Deltagelse i basisfinansieringsordningen er ikke rettighetsbasert. Hvilke kvalifiserte institutter som får delta i ordningen avhenger av en helhetlig, forskningspolitisk vurdering, og av at det stilles basisfinansiering til rådighet. Forskningsrådets strategiske ansvar for instituttsektoren innebærer bl.a. at Rådet skal vurdere, og gi råd om institutter bør tas inn i eller ut av ordningen, basert på de fastsatte kriteriene. Den endelige beslutningen treffes i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet. Institutter som ikke er med i ordningen kan be Forskningsrådet vurdere om de oppfyller kravene som er fastsatt i retningslinjene.

I pkt. 4 i retningslinjene er det listet opp åtte grunnleggende krav som et institutt må oppfylle, for å kunne motta statlig basisfinansiering. Fire av disse kravene gjelder instituttens virksomhet og resultater, og kan kvantifiseres ved hjelp av nøkkeltall som instituttene innrapporterer, ett av kravene er av forskningspolitisk art (inngå i hensiktsmessig arbeidsdeling i det norske FoU-systemet), to av kravene gjelder forholdet mellom instituttet og overordnet organ/eiere (fortrinnsrett til resultater og utbytte), mens det siste kravet er et formalkrav om akademisk frihet.

Retningslinjene fastsetter ikke noe nivå for instituttens virksomhet og resultater for at de enkelte kravene er innfridd. Det må derfor utøves skjønn for å vurdere om et institutt på et gitt tidspunkt, eller over en viss periode, oppfyller kravene og om det etter en forskningspolitisk helhetsvurdering bør tas inn eller ut av basisfinansieringsordningen. Som hjelp for vurdering av om et institutt oppfyller de grunnleggende kravene har Forskningsrådet utarbeidet følgende veiledende utdyping av kravene:

1) Instituttet må drive forskning og forskningsformidling på felter som er av interesse for norsk næringsliv, forvaltning eller samfunnsliv

Følgende må være oppfylt:

- (i) Instituttet skal ha FoU som ett hovedformål nedfelt i sine vedtekter. Instituttet må ha FoU-aktiviteter (jfr. OECDs definisjon) med et kvalitativt innhold som skiller det fra konsulentvirksomhet, jfr. krav 2 om vitenskapelig publisering.
- (ii) Instituttet må ha forskningsaktiviteter innenfor tema som er av interesse for norsk næringsliv, forvaltning og/eller samfunnsliv. Slik interesse vil komme til uttrykk ved at instituttet har inntekter fra levering av FoU-tjenester til nasjonalt og internasjonalt

næringsliv eller forvaltningen, jfr. nøkkeltall for nasjonale og internasjonale oppdragsinntekter. Som utgangspunkt må følgende være oppfylt: Summen av instituttets inntekter fra oppdrag for næringslivet og forvaltningen (nasjonalt og internasjonalt) må utgjøre minst 25 % av instituttets samlede FoU-inntekter (ekskl. forvaltningsoppgaver – pkt. 1.2 i nøkkeltallskjemaet) i den siste treårsperioden. For offentlig rettede institutter kan også inntekter fra Forskningsrådets handlingsrettede programmer og bidragsinntekter fra departementene – pkt. 1.3.2 i nøkkeltallskjemaet tas med ved beregningen av ovennevnte andel.

- (iii) Instituttet må drive åpen forskningsformidling og kompetansespredning. Dette kan være ivaretatt gjennom rapporter, populærvitenskapelige framstillinger, kronikker, debattinnlegg, foredrag, veiledning og undervisning, jfr. nøkkeltallene. Det fastsettes ikke noe minimumsnivå for formidling gjennom ovennevnte kanaler.

2) Instituttet må ha faglig og vitenskapelig kompetanse som kommer til uttrykk gjennom vitenskapelige publikasjoner i anerkjente publikasjonskanaler

Vitenskapelige publikasjoner rapportert til CRIS tin gir grunnlag for beregning av publikasjonspoeng etter de regler som gjelder for basisfinansieringsordningen. Kravet kan operasjonaliseres ved å fastsette et minimumsnivå for instituttets publikasjonspoeng pr. faglige årsverk, begge deler hentet fra instituttene nøkkeltallsrapportering.¹ For å ta hensyn til forskjeller i publiseringsprofil mellom fagområder settes måltallene ut fra gjennomsnittet for den aktuelle fordelingsarenaen.

Som utgangspunkt må følgende være oppfylt: Instituttets publikasjonspoeng pr. faglig årsverk må være minst 1/3 av gjennomsnittsverdien for arenaen som helhet i den siste treårsperioden.

3) Instituttet må ha tilstrekkelig stor forskningsaktivitet til at det skjer reell kompetanseoppbygging i organisasjonen

Kompetanseoppbygging i organisasjonen kan måles ut fra antall faglige årsverk som utfører forskning, samt på resultatene av instituttets FoU-aktiviteter (avlagte dr. grader og/eller vitenskapelig publisering). Ved vurdering av dette kravet må det også tas hensyn til instituttets grad av tematisk konsentrasjon. Et annet viktig aspekt er om instituttet har tilstrekkelige støttefunksjoner for FoU-aktiviteten.

Som utgangspunkt må følgende være oppfylt: Instituttet må ha minst 20 årsverk, som gjennomsnitt de siste tre år, med hovedoppgave å drive forskning (faglige årsverk). (Publisering dekkes av pkt. 2, ingen minste verdi for avlagte dr. grader).

¹ Faglige årsverk defineres i henhold til veiledningen for instituttene nøkkeltallsrapportering som følgende: "Omfatter totalt antall årsverk utført av forskere og annet faglig personale, det vil si alle faglige årsverk utført av personale med utdanning på hovedfag- og masternivå, eller med tilsvarende realkompetanse og som fungerer som forskere."

4) Instituttet må ha flere inntektskilder og delta i en åpen konkurranse om nasjonale og internasjonale forskningsmidler

Med inntektskilder menes her finansieringskilder slik de er innrapportert i instituttens nøkkeltall; nasjonale bidragsinntekter (Forskningsrådet o.a.), nasjonale (offentlige og private) oppdragsinntekter, internasjonale bidrags- (EU o.a.) og oppdragsinntekter. Med nasjonale og internasjonale forskningsmidler menes her offentlige FoU-midler utlyst i åpen konkurranse gjennom Norges forskningsråd, EUs rammeprogram eller andre kilder (bidragsmidler).

Som utgangspunkt må følgende være oppfylt:

Instituttet må ha inntekter fra minst tre ulike finansieringskilder. Nasjonale og internasjonale bidragsinntekter (herunder Forskningsrådet og EUs rammeprogram) må utgjøre minst 10 % av instituttets totale FoU-inntekter (ekskl. forvaltningsoppgaver, jfr. pkt. 1) i den siste treårsperioden.

5) Instituttet må inngå i en hensiktsmessig arbeidsdeling i det norske forsknings-systemet

Institutter som tildeles statlig basisbevilgning, må bidra til god ressursutnyttning gjennom en hensiktsmessig arbeidsdeling i det norske forskningssystemet innenfor sitt forskningsområde. Innenfor arbeidsdelingen bør det kunne være plass til nye, konkurrerende institutter. Dette kan være institutter som kan fylle et kapasitets- eller kompetansebehov innenfor et område der det er underdekning på kompetanse, enten ved at instituttet har komplementær kompetanse til andre norske forskningsinstitutter eller ved at det har spisskompetanse. Å dekke et regionalt eller lokalt behov gjennom lokalisering og geografisk nærhet til regionalt næringsliv, kan også anses som bidrag til en hensiktsmessig arbeidsdeling. Ved vurderingen bør det også legges vekt på om vedkommende institutt bidrar til å styrke instituttsektoren som helhet og derved norsk anvendt forskning.

6) Verken instituttets overordnede organ, eiere eller enkeltforetak kan gis fortrinnsrett til forskningsresultater som er finansiert av basisbevilgningen

En vurdering av om kravet er innfridd, baseres på instituttets vedtekter, strategier og liknende, eventuelt annen dokumentert informasjon om relevante forhold.

7) Instituttet må være organisert og drevet slik at det ikke betales utbytte

Det må framgå av vedtektene at det ikke er adgang til å betale utbytte. En vurdering av om kravet er innfridd, baseres på instituttets vedtekter og kontroll av instituttets årsregnskap. Forskningsrådet vil stille krav om at vedtektenes bestemmelser om utbytte ikke kan endres uten godkjenning fra Forskningsrådet

8) Instituttet må legge til rette for at prinsippene om akademisk frihet skal gjelde for all offentlig finansiert forskning som utføres av forskere ansatt ved instituttet, så fremt det ikke kommer i konflikt med arbeidsgivers styringsrett

Forskningsrådets oppfølging av punktet om akademisk frihet avgrenses til å innhente en egenerklæring fra instituttene.

Helhetlig vurdering

I utgangspunktet bør alle ovennevnte krav (1-8) være oppfylt for at et institutt skal få statlig basisbevilgning. Retningslinjene fastslår videre at det vil avhenge av en helhetlig vurdering om et kvalifisert institutt får delta i ordningen. I den helhetlige forskningspolitiske vurderingen kan særlige hensyn kompensere for manglende oppfyllelse av ett eller flere av kravene.

Det må legges vekt på at den beste forskningen og de beste miljøene fremmes. Det må stilles høye krav til faglighet og relevans og legges vekt på at instituttsektoren styrkes, og at den totalt sett er bedre rustet til å hevde seg i den internasjonale konkurransen. En helhetlig vurdering av om nye institutter skal tas inn i ordningen, må også søke å ivareta hensynet om at det skal utvikles robuste forskningsmiljøer. Det må, for eksempel, vurderes om det er hensiktsmessig at instituttet er en selvstendig enhet framfor å inngå i en større organisasjon gjennom fusjon med andre institusjoner. I vurderingen av nye institutter skal også den samfunnsmessige nytten tas i betraktning.

Prosedyre for å vurdere om et institutt innfrir kravene

Vurderingen av om et institutt oppfyller av de grunnleggende kravene som retningslinjene fastlegger, må være den samme for institutter innenfor som utenfor ordningen.

A. Prosedyre for å vurdere om institutter som ikke er med i ordningen, oppfyller kravene.

1. Institutter som ønsker Forskningsrådets vurdering av om de oppfyller kravene, må sende søknad med nødvendige dokumentasjon innen 1. september år 0 for å bli behandlet i forbindelse med statsbudsjettet i år +2.
2. Om nødvendig kan Forskningsrådet be om utfyllende informasjon og eventuelt innkalle til møte for å oppklare spesielle spørsmål i forbindelse med søknaden.
3. Etter behandling i Divisjonsstyret for vitenskap legges saken fram for Hovedstyret før endelig anbefaling oversendes arenadepartementet og melding gis til instituttet.

B. Prosedyre for å vurdere om institutter som er med i ordningen, oppfyller kravene.

1. Instituttens nøkkeltall for år -1 gjennomgås innen 1. september år 0 med sikte på å identifisere institutter som ikke oppfyller kravene. Nøkkeltallene vurderes opp mot spesifikasjonene ovenfor.
2. På bakgrunn av pkt. 1 tas saken opp med vedkommende institutt enten i eget møte eller som tema på de årlige dialogmøtene i løpet av høsten/vinteren år 0/1.

3. Dersom det er formålstjenlig, og om en helhetlig vurdering tilsier det, bes instituttet skriftlig om å utarbeide en tiltaksplan med sikte på å innfri spesifikasjonskravene. Frist for utarbeidelse av slik plan skal ikke settes tidligere enn 3 måneder etter skriftlig henvendelse. Planens tidshorison skal gis i henvendelsen. Tiltaksplanen bør normalt ikke ha en tidshorison utover to år.
4. Ny vurdering av om instituttet oppfyller kravene gjøres på bakgrunn av nøkkeltallene for siste år av planen, så raskt disse er tilgjengelige. For eksempel for år +2, om skriftlig henvendelse er gjort før 1. oktober år 0.
5. Hvis konklusjonen i pkt. 4 er at instituttet fortsatt ikke oppfyller kravene, gis anbefaling til arenadepartementet om å ta instituttet ut av ordningen. Slik anbefaling behandles som del av Forskningsrådets budsjettforslag for første påfølgende budsjettår etter konklusjonen i pkt 4 (endelig budsjettforslag pr. 1. mars). Det bør ikke gå mer enn 5 år, fra instituttet bes skriftlig om å utarbeide en tiltaksplan, til instituttet eventuelt trer ut av basisfinansieringsordningen.

Påskrift fra administrasjonen av 1. september 2014

Til punkt 1.) Instituttet må drive forskning og forskningsformidling på felter som er av interesse for norsk næringsliv, forvaltning eller samfunnsliv:

Forskningsrådet vil inkludere alle typer oppdragsinntekter som er vederlag for leveranse av anvendt forskning, definert av oppdragsgiver, og som har vært utlyst i åpen konkurranse.

Se definisjonene av Nasjonale oppdragsinntekter og Internasjonale inntekter i NIFUs Veiledning til Nøkkeltall/årsrapportering for institutter, <http://www.nifu.no/files/2014/01/Nøkkeltallveiledning-2013.pdf>

Til punkt 4.) Instituttet må ha flere inntektskilder og delta i en åpen konkurranse om nasjonale og internasjonale forskningsmidler:

Forskningsrådet vil inkludere bidragsinntekter fra alle nasjonale og internasjonale finansieringskilder til FoU-prosjekter/aktiviteter der det ikke foreligger krav om leveranse fra instituttet ved avtale/kontraktsinngåelse.

Se definisjonene av Nasjonale bidragsinntekter og Internasjonale inntekter i NIFUs Veiledning til Nøkkeltall/årsrapportering for institutter, <http://www.nifu.no/files/2014/01/Nøkkeltallveiledning-2013.pdf>